

2. Постанова Кабінету Міністрів України від 15 вересня 2021 р. № 957 «Про затвердження порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти». URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-poryadku-organi-a957>

3. Соціальне партнерство в інклюзивній освіті: акмеологічні засади, сучасні реалії // Збірник наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції (25 квітня 2019 р.). – Ізмаїл : РВВ ІДГУ, 2019. – 156 с.

4. Сучасні тенденції розвитку науки й освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів : збірник тез доповідей за матеріалами VI Всеукраїнської науково-практичної конференції, 13-14 травня 2021 р., Мукачево / Ред.кол. : Т.Д.Щербан (гол.ред.) та ін. – Мукачево : Вид-во МДУ, 2021. – 572 с.

5. Instructional Methods, Strategies and Technologies to Meet the Needs of All Learners.

URL:

https://www.researchgate.net/publication/324529565_Three_Concepts_Reflecting_the_Reality_of_Child_Development_Ability_to_learn_Zone_of_Proximal_Develo

БІБЛІОТЕКИ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ: РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Надія ДЯЧЕНКО,

методист науково-методичної лабораторії виховної роботи і формування культури здоров'я комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського»

Традиційна місія бібліотек закладів освіти – розширення читацького середовища та виховання активного і компетентного читача, як національно свідомої, духовно багатого особистості, не втрачає значимості, а набуває нових відтінків, змісту і форм у складні періоди життя нашої країни.

Ефективність освіти пов'язують із реалізацією компетентнісного підходу, що є головною ідеєю Нової української школи. Такий підхід передбачає зміщення акцентів у практичну площину застосування власного досвіду на основі знань, умінь і навичок [5].

Бібліотеки Нової української школи є важливим складником сучасного освітнього середовища закладу загальної середньої освіти і має посідати вагоме місце в інформаційному забезпеченні освітнього процесу. А це передбачає максимальне задоволення потреб усіх його учасників у своєчасній і достовірній інформації, яка має слугувати цілям навчання, виховання й розвитку їх особистостей [4].

Процеси реформування освіти потребують нових підходів у роботі бібліотек, перегляду їх пріоритетів та створення гнучкої, динамічної структури. Тож пріоритетами її діяльності, як простору для реалізації освітніх можливостей кожного учня, – це спрямованість на створення умов для розвитку й самореалізації кожної особистості, формування покоління, яке прагне до самовдосконалення і здобуття освіти упродовж життя та здатне застосовувати отримані знання, уміння й навички в життєвих ситуаціях, розвивати цінності громадянського суспільства [10].

Як передбачено в Законі України «Про освіту», освітній процес сучасного закладу освіти має відповідати високому технологічному рівню, новітньому

методичному й інформаційному забезпеченню [9]. Здійснювати його інформаційне забезпечення спроможна «сучасна бібліотека, яка стане ресурсним осередком і експериментальним майданчиком для учнів і вчителів, забезпечить вільний доступ до якісних електронних підручників, енциклопедій, бібліотек, лабораторій», як передбачено Концепцією «Нова українська школа» [6]. А в умовах швидких трансформаційних змін першочерговим завданням для бібліотеки є перетворення її з центру бібліотечних ресурсів і доступу до інформації у центр дослідження, відкриття, творчості та інноваційної педагогіки.

Бібліотека Нової української школи – це, перш за все, добре організоване інформаційне середовище, яке відповідає запитам і потребам основної категорії користувачів, а також сучасний інформаційно-ресурсний центр, який спроможний забезпечити всіх користувачів доступною інформацією високої якості, відповідати пріоритетним завданням реформування освіти. А ще бібліотека має створити комфортне читацьке середовище, привабливий простір для спілкування, навчання, відпочинку своїх читачів.

Реформування освіти та її спрямованість на цифровізацію потребує сучасних бібліотек закладів загальної середньої освіти, спроможних здійснювати якісну інформаційно-ресурсну підтримку освітнього процесу.

Можливості бібліотек визначаються як якістю їх матеріально-технічного забезпечення, що значною мірою залежить від зацікавленості адміністрації та власне колективу закладу, так і від професійної компетентності бібліотекарів, рівня володіння ними цифровими інструментами і сучасними інформаційними технологіями, швидкого реагування на зміни в освіті і суспільному житті та вмінні вибудовувати партнерські відносини з педагогами, учнями і батьками.

На сьогодні, діяльність бібліотек зосередилася, перш за все, на розширенні електронного ресурсу бібліотеки, інтерактивних та онлайн-форм, максимальному використанні можливостей інформаційно-комунікаційних технологій та інтернет-сервісів для створення електронних продуктів, які є значущими для освітнього процесу та його учасників [9].

Варто зазначити, що пріоритетним напрямом роботи бібліотеки є інформаційна діяльність. Її зміст має відповідати специфіці конкретного закладу освіти, його стратегії розвитку, тим завданням, які реалізуються педагогічним колективом, спрямовуватися на забезпечення навчального процесу, враховувати інтереси і потреби всіх учасників освітнього процесу та максимально швидко реагувати на зміни в освітніх програмах та нових підходах.

Враховуючи те, що користувачі тяжіють до електронних засобів отримання інформації, надання бібліотечно-інформаційних послуг було зосереджено на розширенні віртуальної складової бібліотечно-інформаційного простору, що також стимулювалося й самим процесом реформування освітньої галузі та активною інформатизацією освіти.

Процес реформування освіти продовжується для базової школи. У 2022/2023 навчальному році п'ятикласники розпочнуть навчатися за новим Держстандартом базової середньої освіти за реформою «Нова українська

школа», що потребує від бібліотек концентрації особливо уваги та спрямування своєї діяльності на його інформаційну підтримку. А це потребує, перш за все, створення електронного ресурсу, що включатиме електронні підручники, підбірку програмових художніх творів та матеріали щодо навчально-методичного забезпечення освітнього процесу для вчителів і учнів 5-х класів. Ресурс має включати матеріали сайту ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти», серед яких: навчально-методична скарбниця НУШ 5-6 класів, навчально-методичний путівник НУШ 5 клас та ін., а також підбірку програмових художніх творів.

Реалізуючи інформаційну складову, бібліотекарі першочергово спрямували свою діяльність на створення медіатек на власних блогах (сайтах) чи на бібліотечних сторінках вебсайтів закладів освіти. Важливо, що це, перш за все, електронні версії підручників, довідкові видання (енциклопедії, словники, довідники тощо), а також додаткові матеріали доступні для роботи в онлайн-режимі або для завантаження на власні гаджети у будь-який зручний для користувача час. А вивчаючи запити і потреби учасників освітнього процесу та аналізуючи освітні інтернет-платформи, бібліотеки розширюють медіатеки як власними електронними продуктами, так і тематичними списками цікавих і корисних інтернет-ресурсів.

Соціальні події останніх років, зокрема карантинні заходи під час пандемії, а потім і повномасштабне вторгнення Росії на територію нашої країни, кардинально змінили умови проходження освітнього процесу, зокрема спричинили перехід на дистанційне навчання. Особливості дистанційного навчання стимулювали бібліотекарів продовжити інформаційну і просвітницьку роботу, максимально приділяючи увагу саме віртуальному спілкуванню, розширенню спектру електронної продукції, обслуговуванню користувачів в режимі онлайн. А це відповідно зумовило бібліотеки закладів освіти зосередити свою діяльність на створенні та просуванні електронних бібліотечних ресурсів як через шкільні онлайн-платформи, блоги бібліотек чи вебсайти закладів, так і через віртуальні групи, соціальні мережі, шкільні чи класні онлайн-спільноти.

Якісне забезпечення освітнього процесу, зокрема дистанційних форм навчання, розширення віртуальної складової бібліотечно-інформаційного простору та управління інформаційними ресурсами, потребує професійного володіння основами бібліотечної справи, навичками використання сучасних інформаційних технологій, безпечного застосування інформаційно-комунікаційних засобів та цифрових інструментів при створенні бібліотечних електронних продуктів та надання до них доступу користувачам.

Зазначеним вище питанням приділялася значна увага в системі післядипломної освіти. Зокрема, у рамках підвищення кваліфікації за програмою «Розвиток професійних компетентностей педагогічних працівників, які працюють на посаді бібліотекаря закладу освіти, та бібліотечних працівників закладів освіти», дистанційних семінарів-практикумів «Інформаційний простір: нові можливості, нові підходи» (2020-2022 роки), у ході майстер-класу «Аспекти розширення інформаційного простору бібліотеки та її користувачів» (2021 рік)

та практикуму «Бібліотек@ – територія креативних ідей та інновацій» (2022 рік) було зосереджено увагу на питаннях розширення віртуальної складової бібліотечно-інформаційного простору, забезпеченні обслуговування користувачів у режимі онлайн, створення інформаційних електронних продуктів, що відповідають запитам і потребам освітнього процесу, та надання до них доступу через сторінки вебсайтів закладів освіти, власні блоги, локальні соціальні групи тощо. Важливим акцентом під час різних методичних і практичних форм навчання стало ознайомлення здобувачів освіти з різними інтернет-платформами та особливостями їх використання для створення сучасних ресурсів: електронних книг, віртуальних виставок, різнопланових презентаційних матеріалів, а також для створення документів спільного доступу як формату популяризації ресурсів та партнерства з користувачем.

Особлива увага приділялася питанню формування та наповнення медіатеки у формі структурованої онлайн-платформи, як інструменту для розширення інформаційного простору бібліотеки, створенню вебліографічних посібників або сторінок «корисні посилання» для учасників освітнього процесу. Наголошувалося, що ефективність медіатеки чи посібників – у чіткому групуванні інформації в тематичні блоки, де мають переважати візуальні форми, а також у наявності чітких посилань або гіперпосилань, що дозволить користувачам оперативно здійснювати перехід на потрібні повнотекстові джерела чи відповідні сайти для використання їх у режимі онлайн чи для завантаження на власні гаджети. Важлива й коротка анотація до ресурсу, якщо його зміст не зрозуміло із назви. Саме вебліографічні посібники, які включають додатковий матеріал до окремих освітніх галузей чи навчальних предметів, користується попитом і серед педагогів і учнів.

Головний посил здобувачам освіти – бібліотечні послуги, особливо у період дистанційного навчання, а також електронні інформаційні ресурси мають базуватися на перевірених джерелах та орієнтуватися на потреби користувачів, а також бути доступними для них у будь-який зручний час.

Основу медіатеки мають складати, перш за все, підручники та методична література для вчителів у електронній формі, а також перелік освітніх онлайн-платформ, як наприклад – Всеукраїнська школа онлайн та ін., де представлено відеоуроки для всіх категорій учнів.

У ході навчання кращі бібліотекарі області – Світлана Полтавець, Тетяна Ружанська, Тетяна Маслій, Сніжана Погрібна (КЗ «Компаніївське НВО», ліцей № 3 «Гармонія» Помічнлянської міської ради, Благовіщенський НВК № 1, Златопільська гімназія) презентували свої ідеї та практичний досвід створення власних електронних продуктів, спрямованих на забезпечення освітнього процесу свого закладу і задоволення запитів користувачів. Вони продемонстрували також різні форми і засоби просування цих продуктів, зокрема через анонси у віртуальних групах, блоги бібліотек, мобільні додатки, онлайн-консультації, безпосередньо через педагогів. Важливо, що представлені ресурси публікуються на окремих тематичних сторінках блогів, що значною мірою полегшує користувачам пошук потрібної інформації.

Реалії сьогодення накладають певні умови на функціонування закладів освіти, а відповідно й бібліотек. Український народ виборює своє право жити в незалежній, суверенній, вільній країні, захищаючи цінності, власне та життя своїх дітей.

У цей складний і водночас героїчний час воєнного лихоліття бібліотекарі закладів освіти активно долучаються до волонтерської діяльності: плетуть маскувальні сітки, шують захисні бронежилети для воїнів ЗСУ та територіальної оборони, готують їжу для захисників, допомагають переселенцям, самотнім, самотнім.

Але освітянські бібліотеки, перш за все, – інформаційні центри, які через власні вебресурси, сторінки вебсайтів закладів освіти, соціальні мережі мають інформаційно підтримувати своїх користувачів – учнів, вчителів, батьків.

Тож у ході практикуму «Бібліотек@ – територія креативних ідей та інновацій» (24.04.2022 р.) було зроблено акцент на особливостях діяльності бібліотек в умовах воєнного стану та повоєнний час. Одним із важливих напрямків – інформаційно-просвітницька діяльність, зокрема створення тематичних інформаційних сторінок на вебсайтах закладів освіти, блогах бібліотек, де зібрано онлайн-ресурси, спрямовані на збереження власного життя та безпеку учасників освітнього процесу; на психологічну підтримку педагогів, учнів, батьків під час воєнного стану й у повоєнний період. Особлива увага приділялася інформації щодо правил поведінки населення, під час воєнних дій, сигналів тривоги тощо, а також на питаннях поводження з незнайомими і потенційно небезпечними предметами. Цю інформацію варто подавати як у вигляді коротких текстових інструкцій чи інфографіки, так і відео, картинках тощо. Головне, щоб вона була зрозумілою та привертала увагу.

З прикладами таких ресурсів здобувачі освіти мали змогу ознайомитися на онлайн-платформі практикуму, а також завантажити запропоновані ресурси на власні гаджети чи розмістити на блогах, сайтах бібліотек чи закладів. Було наголошено, що інформаційно-просвітницькі матеріали систематично публікуються також на блозі НМЛ виховної роботи і формування культури здоров'я та у віртуальних спільнотах бібліотекарів на Facebook («Творча майстерня методистів та бібліотекарів»).

Активні бібліотекарі долучилися до створення тематичних сторінок на власних блогах чи вебресурсах закладів освіти, де зосереджено інформаційно-просвітницькі матеріали відповідної тематики. Досвідом створення і наповнення інформаційної сторінки «Воєнний стан в Україні. Освіта» свого закладу поділилася Тетяна Ружанська, провідний бібліотекар ліцею № 3 «Гармонія» Помічнлянської міської ради. Вона ж є системним адміністратором сайту. Матеріали тематичної сторінки включили такі рубрики: «воєнний стан: корисні посилання», «заклади освіти під час воєнного стану», «відеопоради», «бібліотекар рекомендує». Акцентувалася увага здобувачів освіти на системному поповненні ресурсу, особливо матеріалами щодо, поводження в різних небезпечних ситуаціях, особливо щодо правил поведінки з невідомими та потенційно небезпечними предметами, у вигляді інструкцій, відеороликів тощо.

Важливими реаліями нашої життя стала й інформаційна війна, як складова потужної гібридної антиукраїнської кампанії з боку РФ і ключовий елемент російських війн нового покоління. Вона проявляється, перш за все, у розповсюдженні викривлених повідомлень, фейків або ж відкритої брехні через соціальні мережі. Особливо гостро інформаційна агресія проявилася під час повномасштабного нападу Росії на Україну. Вона спрямована, перш за все, на дезінформацію населення нашої країни, дискредитацію національних та загальнолюдських цінностей, історичних та культурних надбань нашої країни, а також героїчної боротьби українського народу з окупантами тощо. Особливо ці фейки і завуальована та відверта брехня може впливати на підлітків та молодь, які є найбільш активними користувачами соціальних мереж. Саме тому, надзвичайно важливим напрямком спільної діяльності бібліотекарів і педагогів – цілеспрямована робота з формування інформаційно-комунікаційна компетентності як однієї з ключових компетентностей, необхідних кожній сучасній людині для успішної життєдіяльності, як визначено Законом України «Про освіту» [9].

На часі й питання активного використання цифрових технологій, що потребує володіння у подальшому сформованості цифрових компетентностей і педагогів, і учнів. Зазначимо, що цифрова компетентність охоплює такі поняття як комп'ютерна, інформаційна та медіаграмотність, комунікація та співпраця, безпека, що включає захист персональних даних у цифровому середовищі та кібербезпеку [11].

На сьогодні особливу увагу варто зосередити на медіаграмотності учнів, їх умінні розпізнавати й критично оцінювати інформаційні маніпуляції, особливо з соціальних мереж, володіти навичками перевірки її достовірності через офіційні джерела, засвоєння правил безпеки при користуванні інтернет-мережами. При цьому сприяти виробленню в них власного імунітету до фейків та інформаційної брехні, який повинен мати кожен споживач інформації. За умов гібридної війни, саме медіаграмотність – ключовий метод протидії брехні, фейкам, чужій пропаганді [7; 8].

Також одним із важливих напрямів роботи бібліотеки є дистанційне інформування учнів, батьків, педагогів щодо інформаційної та кібербезпеки. Тож бібліотекарі, публікуючи інформаційно-просвітницькі матеріали на веб-ресурсах закладів чи бібліотек, приділяють значну увагу ресурсам, де подаються поради зі розпізнавання фейків, а також наголошують на практичних питаннях кібербезпеки, зокрема щодо розміщення або розповсюдження в соціальних мережах інформації (повідомлень, фото, відео), що стосується важливих інфраструктурних об'єктів, діяльності ЗСУ, територіальної оборони, волонтерів тощо.

В умовах сьогодення і в подальшій діяльності бібліотекарів, питання формування інформаційно-комунікаційної компетентності та медіаграмотності учнів має стати одним із пріоритетів. Саме на цих аспектах наголошується і в системі післядипломної освіти. Зокрема, під час навчання за програмою підвищення кваліфікації працівників бібліотек, у ході практикумів

відпрацьовуються навички використання цифрових технологій, безпечного застосування інформаційно-комунікаційних технологій та засобів під час роботи в інтернет-мережі, а також дотримання принципів академічної доброчесності. Отримані знання й уміння мають бути спрямовані як на якісне інформаційне забезпечення освітнього процесу, так і на процес формування інформаційно-комунікаційної компетентності та медіаграмотності учнів. Останні реалізуються у співпраці з педагогами.

Як і у період пандемії, так і під час воєнного стану навчальні заклади були змушені перейти на дистанційне навчання. А це вимагало як перебудови роботи учителів і учнів, умінь працювати на різних онлайн-платформах, так і навичок працювати з різними інтернет-ресурсами. Бібліотеки теж мали максимально перелаштуватися. Практично вся їх робота була зорієнтована на розширення віртуального бібліотечного середовища. Бібліотека стала каналом дистанційного обслуговування віддалених користувачів, зосередившись на формуванні контенту інформаційних ресурсів для максимального забезпечення користувачів потрібною інформацією. Для зручності користувачів через сайти, блоги розкриваються та популяризуються фонди, надається доступ до повнотекстових інформаційних ресурсів, виконуються бібліографічні довідки за допомогою сервісів віртуальної довідки та зворотного зв'язку. На окремих тематичних сторінках було зібрано безкоштовні платформи для онлайн-навчання, електронні підручники, довідкова література тощо. Ці ресурси поповнили бібліотечні сторінки на вебсайтах закладів або створених чи оновлених (за наявності відповідного технічного забезпечення) блогів (сайтів) бібліотек. Значну увагу було приділено й додатковій інформації, що враховувала потреби учасників освітнього процесу та оприлюднювалася через сучасні електронні документи: тексти, відео, аудіо, мультимедіа, а також популяризувалася через бібліотечні форми, серед яких: віртуальні виставки, інтерактивні плакати, постери. Веббіографічні списки, тематичні сторінки містили додаткову літературу, корисні сайти, блоги, портали, що доповнювало інформаційний ресурс до освітніх галузей чи навчальних предметів.

Ураховуючи неможливість безпосереднього використання користувачами бібліотечних фондів та потреби користувачів у текстах програмових творів та додаткової літератури, працівниками бібліотек створили відповідні онлайн-ресурси, де групувалися твори (за назвою та автором) за шкільною програмою, які доповнювалися покликанням на їх цифровий формат чи QR-кодами. Ці ресурси дозволяють завантажувати потрібні твори на власні гаджети чи читати в онлайн-режимі на відповідних вебресурсах. Такі електронні путівники доводяться до користувача через учителів, блоги бібліотекарів, вебсайти закладів освіти, соціальні групи. Прикладом можуть слугувати онлайн-ресурси, опубліковані на блозі бібліотеки ліцею № 3 «Гармонія» Помічнлянської міськради. Серед них: «Твоя мобільна читалка» (добірка художніх текстів з української та зарубіжної літератури для учнів 5-11-х класів закладів середньої освіти), «Цікаве додаткове читання. 5-9 класи» та «Твори української та зарубіжної літератури. 10-11 класи». Всі твори мають покликання на

електронний ресурс чи QR-код для читання онлайн та для завантаження на власний гаджет, а ще доповнені аудіокнигами, фільмами чи буктрейлерами (за наявності таких).

Реалізація компетентнісного підходу в освіті передбачає зміщення акцентів у практичну площину застосування власного досвіду на основі знань, умінь і навичок. Для закріплення отриманих учнями знань та їх застосування на практиці, бібліотекарями створюються інтерактивні електронні продукти, зокрема онлайн-питальники, онлайн-ігри та вправи, які слугують доповненням до вивчення певних тем, дат, подій. Значна увага приділяється іграм, що розвивають у дітей на логіку, мислення, увагу і пам'ять, що особливо важливо під час дистанційного навчання. Цикли ігор та вправ певної тематики розробляються власне бібліотекарями і вчителями, доповнюються прикладами з інтернет-мережі та розміщуються безпосередньо на відповідних сторінках веб-ресурсів бібліотек, або списком назв чи візуальних картинок з гіперпосиланням для переходу на відповідні ресурси. Учні мають змогу використовувати ігри на сторінці блогу чи завантажувати на власні гаджети.

Важливим напрямком діяльності бібліотек є спрямованість на формування в учнів активної громадянської позиції, патріотизму, поваги до культурних цінностей українського народу, його історико-культурної спадщини, традицій, державної мови. Це системна робота, яку бібліотеки реалізують через формування україномовного середовища, популяризацію книжок українських авторів (класиків та сучасних), презентуючи їх через віртуальні бібліотечні форми (постери, віртуальні виставки, інтерактивні плакати, відеоогляди тощо), залучаючи учнів до проєктної діяльності, які на сьогодні проходять в режимі онлайн через соціальні мережі. На сторінках блогів презентуються добірки творів, що розкривають важливі історичні та культурні події українського народу, видатних постатей боротьби за свободу і незалежність нашої країни. Певним стимулом діяльності бібліотекарів стали щорічні всеукраїнські місячники бібліотек. Минулорічний місячник проходив під гаслом «Краєзнавство в шкільній бібліотеці: нові традиції та цінності», який об'єднав бібліотекарів, учнів і педагогів. Як підсумок, найкращі результати творчої співпраці з читачами бібліотекарі опублікували на дошці спільного доступу «Краєзнавство в шкільній бібліотеці: нові традиції та цінності» (місячник шкільних бібліотек у Кіровоградській області у 2021 році). Було презентовано широку палітру бібліотечних форм роботи, серед них: фото та відеозвіти проведення місячника в бібліотеці та закладі, бібліотечні посібники, віртуальні виставки творів письменників-земляків, буклети та збірки віршів про рідний край, відеозвіти дослідницько-пошукової діяльності, віртуальні екскурсії рідним селищем чи містом, відео та фотозвіти акцій, конкурсів, флешмобів. Матеріали доступні за покликанням <https://padlet.com/dyachenko1/ywq2saexijwqmvn4>.

Російська агресія не лише спричинила до тяжких втрат нашої культурної спадщини, національних цінностей та життів тисяч українців, але й стимулювала величезний супротив і героїзм українського народу. Активні бібліотекарі створюють на своїх блогах віртуальні виставки, зокрема «Міста-герої»,

«Втрачена культурна спадщина», а також ресурси «Поезія війни», «Пісні нашої ПЕРЕМОГИ» тощо.

У рамках практикуму бібліотекарів «Бібліотек@ – територія креативних ідей та інновацій» (20.04.2022 р.) було започатковано «Створення банку інформаційних ресурсів патріотичного спрямування», який бібліотекарі можуть продовжувати поповнювати та використовувати в роботі, за такими напрямками:

«Україна понад усе!» (*пісні, вірші, відео, книжки, народжені героїчною боротьбою українського народу*);

«Героїка воєнних буднів» (*фото, відео, публікацій, інтерв'ю; інформація про захисників-героїв України, міста-герої України*).

«Архів втрат культурної спадщини України» (*фото, відео, публікації*).

«Все буде Україна!» (*матеріали патріотичної тематики*)

Ці ресурси доступні та можуть слугувати важливим матеріалом у подальшій діяльності як бібліотекарів, так і педагогів щодо формування українця-патріота. Вони можуть слугувати додатковими матеріалами й у навчальному процесі, для організації проектної діяльності учнів, створенні презентаційних матеріалів тощо.

Отже, бібліотеки Нової української школи мають значні ресурси і можливості для інформаційно-ресурсної підтримки процесу реформування освіти та реалізації Державних стандартів початкової та базової середньої освіти. Бібліотечними засобами працівники сприяють формуванню компетентної, національно свідомої, духовно багатого особистості учня за умови сучасного матеріально-технічного забезпечення бібліотек.

Значну роль в ефективності функціонування бібліотеки відіграють і професійної якості бібліотекарів, їх компетентність, спрямованість на системне підвищення власного професійного рівня, цілеспрямованість щодо розширення віртуальної складової інформаційного простору, інтегрованого в освітнє інформаційне середовище закладу, уміння впроваджувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології, використовувати інтернет-сервіси, інтернет-платформи, інновації для оновлення й бібліотечної діяльності у відповідності до потреб сучасних закладів загальної середньої освіти. Важливими є і вміння працівників бібліотек налагоджувати творчу співпрацю з колективом вчителів та батьків, залучати читачів до формування активного читацького україномовного середовища.

Прикладом високого рівня організації бібліотечної справи в низці закладів слугують не лише професійні якості працівників та креативність, а й їх підтримка адміністрацією, педагогічним колективом цих закладів та громадою. Серед них: Тетяна Ружанська (ліцей № 3 № «Гармонія» Помічнлянської МР), Світлана Полтавець (КЗ «Компаніївське НВО»), Надія Пудова (КЗ «Бобринецький ліцей № 2»). Їх досвід був вивчений і надрукований у матеріалах «Створюємо позитивний імідж бібліотеки та бібліотекаря» та «Креативні ідеї як засіб створення ефективного читацького середовища».

Основні акценти щодо ефективної діяльності бібліотек Нової української школи, пріоритетних напрямках та шляхах щодо їх розвитку як сучасних інформаційно-ресурсних центрів закладів загальної середньої освіти, спроможності

цілеспрямовано і якісно підтримати освітній процес сучасними бібліотечними засобами, інформаційними електронними ресурсами, варто обговорити в рамках методичних формувань (віртуальних чи очних), або у віртуальних творчих групах.

Першочерговими для опрацювання мають стати питання щодо завдань бібліотек у подальшому процесі реформування базової освіти, зосередивши увагу на можливостях бібліотек (матеріально-технічних), їх спроможності в плані інформаційно-ресурсної підтримки процесу реформування та обслуговування користувачів у бібліотеці як у традиційному форматі, так і в режимі онлайн під час дистанційного навчання. А це потребує, зокрема, розширення віртуальної складової бібліотечно-інформаційного простору і створення контенту інформаційних електронних продуктів, що відповідають запитам і потребам освітнього процесу, та надання до них доступу через сторінки вебсайтів закладів освіти, власні блоги, локальні соціальні групи тощо.

Особливу увагу бібліотекарів потрібно зосередити на особливостях інформаційно-ресурсної підтримки процесу реформування базової школи, зокрема навчання учнів 5-х класів за новим Державним стандартом базової середньої освіти за реформою «Нова українська школа». Останнє потребує від бібліотекарів зосередження уваги на таких питаннях, як опрацювання навчальних програм, які будуть використовуватися педагогами закладу, визначення потреб щодо забезпечення програмовими творами, а на їх основі створення електронного контенту програмових і додаткових творів, підручників, а також методичних матеріалів із офіційних джерел.

Важливими залишаються питання напрацювання програми занять та консультацій з інформаційної та медіаграмотності, узгодивши її з педагогами та продовження інформаційно-просвітницької роботи щодо збереження власного життя і здоров'я в різних життєвих ситуаціях та безпечного спілкування в соціальних мережах, ураховуючи особливості проявів інформаційної війни проти України.

Розвиваючи читацьке та україномовне середовище, важливо зосередити увагу на активних формах популяризації української книжки, створенні комфортного простору для спілкування, обговорення нових чи історичних творів, мотивації до творчості та проектної діяльності тощо.

Варто продовжити практику збору патріотичних пісень, віршів, творів, народжених героїкою супротиву українського народу російській окупації, фактів утрат культурної спадщини та прикладів героїчної відбудови нашої незалежної країни, залучаючи до цієї діяльності учнів і вчителів. Ці матеріали доцільно опублікувати на тематичних сторінках блогів бібліотек чи відповідних сторінок вебресурсів закладу. Вони можуть бути використані як у навчальному процесі, так і в різних формах, заходах, спрямованих на виховання українців-патріотів.

Важливо акцентувати увагу бібліотекарів на реалізації індивідуальної траєкторії професійного розвитку, що передбачає системне і цілеспрямоване підвищення кваліфікації, розвиток професійної компетентності, упровадження інновацій та оволодіння сучасними інформаційними технологіями й інформаційно-комунікаційними засобами, щодо створення електронного контенту й обслуговування користувачів як офлайн, так і в онлайн режимі для задоволення їх освітніх потреб. Варто також спонукати бібліотекарів як до самовдосконалення, так

і самопрезентації, розвиваючи вміння презентувати результати своєї діяльності на загал – учнівський, педагогічний колектив та батьків, що буде працювати на підвищення ролі бібліотеки в освітньому просторі закладу освіти, а також на творення власного іміджу, як професіонала, та іміджу бібліотеки в громаді.

Усі вище зазначені питання можуть бути предметом опрацювання як під час засідання методичного формування на початку навчального року, так і впродовж року.

До початку творчої зустрічі варто створити документ спільного доступу, наприклад, дошку Padlet, де бібліотеки презентують кращі зразки бібліотечних форм за визначеними розділами, що слугуватиме певним ресурсом для їх подальшої роботи.

Список використаних джерел:

1. Бібліотека Нової української школи – простір для освітніх можливостей кожного учня. URL: <http://voms-kras.pp.ua/2019/09/12/biblioteka-novo%D1%97-ukra%D1%97nsko%D1%97-shkoli-prostir-dlya-osvitnix-mozhливостей-kozhnogo-uchnya/> (дата звернення 13.05.2022)
2. Державний стандарт базової середньої освіти, затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#n16> (дата звернення 13.05.2022).
3. Костирко Т.М. Цифрова грамотність як орієнтир розвитку бібліотечно-інформаційної освіти в Україні. URL: http://libs.mfkukim.mk.ua/jspui/bitstream/123456789/1767/Kостирко__41-44.pdf (дата звернення 17.05.2022).
4. Матвійчук О.С. Місія сучасної шкільної бібліотеки. URL: <https://cutt.ly/WyAeHCX> (дата звернення: 20.04.2022).
5. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <http://zakinppo.org.ua/images/2017/docs/10/konczercziya.pdf> (дата звернення 10.05.2022).
6. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи / редкол. Київ : МОН, 2016. 38 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення 10.05.2022).
7. Практична медіаграмотність для бібліотек / Власюк О.В, Потапова В.І., Срібна І.; За редакцією Волошенюк О. В., Іванова В.Ф. Київ : АУП, ЦВП, 2019. – 61 с. URL: <http://medialiteracy.org.ua/3767-2/>. (дата звернення 10.05.2022).
8. Практична медіаграмотність: посібник для бібліотекарів / Людмила Гуменюк Валентина Потапова, редактор-упорядник Оксана Волошенюк. Київ. Бібліотека масової комунікації та медіаграмотності Академії української преси. 2015. URL: <https://aup.com.ua/books/mbm/> (дата звернення 15.05.2022).
9. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. Дата оновлення: 09.08.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>. (дата звернення 10.05.2022).
10. Про повну загальну середню освіту: Закон України №463-IX. Редакція від 27.05.2022 № 2208-IX/. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>] (дата звернення 15.05.2022).
11. Цифрова компетентність сучасного вчителя нової української школи: зб. тез доповідей учасників всеукр.наук.-практ.семінару (Київ, 12 березня 2019 р.) / за заг. ред., О.В.Овчарук. Київ.: Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, 2019 108 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/710586/1Цифрова%20компетентність%20вчителя%20НУШ%20Збірник%20тез%202018.02.2018.pdf> (дата звернення 17.05.2022).